

บันทึก

เรื่อง บริษัทศรีราชาทุน จำกัด ขอลดทุน

๑. กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งมาโดยหนังสือที่ ฎ.๘๖๔๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑ ว่า กระทรวงเศรษฐกิจขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ความเห็นในกรณีต่อไปนี

๒. บริษัทศรีราชาได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งเป็นบริษัทขึ้นตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ร.ศ.๑๒๗ (พุทธศักราช ๒๔๘๑) โดยมีทุน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งออกเป็น ๑๕,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๑๐๐ บาท

ตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษ (ซึ่งประกาศก่อนใช้พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ.๑๓๐ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ข้อ ๒๓ มีความว่า “ถ้าข้อบังคับของบริษัทที่ได้ทำไว้แต่เดิม หรือที่บริษัทได้มีความตกลงพิเศษเปลี่ยนแปลงใหม่นั้น อนุญาตให้ทำได้ บริษัทจะตกลงเป็นการพิเศษ คือจะลดเงินทุนลงมาไม่ต่ำกว่าครึ่งจำนวนเดิมก็ได้ เมื่อมีความตกลงพิเศษเช่นนี้ บริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนที่กระทรวงเกษตรธิการเป็นหลักฐานภายใน ๑๔ วันตั้งแต่วันที่ได้ตกลง และต้องประกาศในหนังสือพิมพ์จดหมายเหตุที่ออกแพร่หลายในประเทศไทยด้วย”

๓. เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑ บริษัทได้จดทะเบียนลดทุนครั้งแรกกึ่งหนึ่ง คงเหลือทุนต่อไป ๗๕๐,๐๐๐ บาท แบ่งออกเป็น ๑๕,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๕๐ บาท

๔. บัดนี้ บริษัทได้ขอจดทะเบียนลดทุนครั้งที่สอง คือลดลงจากที่ได้ลดแล้วกึ่งหนึ่ง คงเหลือ ๓๗๕,๐๐๐ บาท แบ่งออกเป็น ๑๕,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๒๕ บาท การลดทุนครั้งนี้ก็เท่ากับลดลงเหลือหนึ่งในสี่ของทุนเดิม

๕. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๒๒๕ บัญญัติว่า “อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่”

๖. การตีความทางที่หนึ่ง ว่า บริษัทจะลดทุนครั้งที่สองอีกก็ได้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๒๒๕ อนุญาตให้บริษัทจำกัดลดทุนจนเหลือหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดได้

๗. การตีความทางที่สอง ว่า บริษัทจะถือเอาประโยชน์ในมาตรา ๑๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งประกาศใช้ ๒๐ ปี หลังจากประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่บริษัทหาได้ไม่ เพราะข้อ ๒๓ แห่งประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษที่กล่าวนี้อนุญาตให้ “ลดเงินทุนลงมาไม่ต่ำกว่าครึ่งจำนวนเดิม” เท่านั้น กล่าวคือจะลดเกิน ๗๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้

๘. คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้รับคำขอให้วินิจฉัยว่า การตีความในกฎหมายดังกล่าวข้างต้นทางไหนจะเป็นผลบังคับได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (อนุกรรมการร่างกฎหมายชุดที่ ๑) มีความเห็นว่า การตีความทางที่สองเป็นผลบังคับได้ โดยเหตุผลดังต่อไปนี้

ก) ตราบเท่าที่ข้อบัญญัติในประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษนั้นมิได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย บริษัทศรีราชาต้องมีความผูกพันตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่บริษัทนั้น

ข) ข้อบัญญัติที่กล่าวมาแล้ว (ข้อ ๒๓) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และแม้ตามภาวะของกฎหมายปัจจุบันนี้บริษัทก็ต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัตินั้นส่วนบทบัญญัติในมาตรา ๑๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ก็มีผลเพียงการลดทุนลงจนเหลือหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดนั้น อาจทำได้ไม่เป็นการผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นบริษัทจึงอาจลดทุนลงในคราวเดียวหรือหลายคราวจนเหลือหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดก็ได้ แต่การลดทุนเช่นนั้น จักต้องไม่ขัดต่อข้อบัญญัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ขัดต่อข้อบัญญัติที่ได้กำหนดขึ้นไว้แต่เดิมโดยประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษซึ่งมีผลเป็นกฎหมาย

ค) นอกจากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การตีความทางที่สองนี้ เป็นการตีความทางเดียวเท่านั้นที่ชอบด้วยเหตุผล เพราะแสดงให้เห็นความหมายอันแท้จริงของคำว่า “ทุนเดิม” ทั้งนี้พึงเห็นได้ชัดว่า ถ้าอนุญาตให้บริษัทลดทุนลงได้อีกแล้ว การคำนวณในการลดทุนนั้นไม่ได้คำนึง “ทุนเดิม” เลย

(ลงชื่อ) เดือน บุนนาค

(นายเดือน บุนนาค)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒